రాజీ

-వివిన మూర్తి

"నేను కట్నం తీసుకోను."

"నీ చెల్లెళ్ళ పెళ్ళి మా టేమిటి?"

"నేను చేస్తాను."

"ఎలా?"

"ఎలా? అందరూ ఎలా చేస్తే అలాగే."

"అదే—అందరూ ఎలా చేస్తున్నారనే అడుగుతున్నా రా!"

"ఎలా చేస్తారా?! ఎక్కడో అప్పోసొప్పో చేసి చేస్తారు. తీరుస్తారు."

అంతవరకూ ఆ సంభాషణలో కలగజేసుకోలేదు సుందరమ్మ. అటు భర్తకూ, ఇటు బిడ్డకూ మధ్య ఆమె నలిగిపోతూంది. "వాడంత వాడు వాడయ్యాడండీ. మనమే సర్దుకుంటే పోతుందండీ" అని భర్తతో చెప్పింది. 'నాయన్నాయనా! పెద్దాయన. ఆయన మాట కొట్టెయ్యకురా!" అని కొడుకుతోనూ చెప్పుకు వచ్చింది. ఇద్దరూ ఆవిడ మాటను చెవిని పెట్టలేదు. ఇన్నాళ్ళూ లోపల్లోపలే ఉన్నది ఈ రోజు బద్దలయింది.

కొడుకువేపు చూశాడు చలపతిరావు.

దృఢంగా ఉన్నాడు శేషగిరి. మీసం కూడా దిట్టంగా పెంచాడు. నించుంటే తన మీద గుప్పెడు పైనే ఉంటాడు. ఆ గడ్డం దగ్గర గుంటచూస్తుంటే తండ్రే గుర్తుకు వస్తాడు. తాతకు ఉండే పట్టుదలా, ఆత్మాభిమానమూ ఉన్నాయి మనవడికి. అయినా ఆ గుణాలతో కార్య సాధన ఎలా జరుగుతుంది?

నిశితంగా పరిశీలనగా చూస్తున్న తండ్రి చూపులు శేషగిరికి ఇబ్బంది గా ఉన్నాయి. విషయాన్ని తాత్కాలికంగా వాయిదా వేసేసి అక్కడి నుంచి బయటకు పోతేనే గాలి ఆడేటట్టుంది. కానీ, ఇది వాయిదావేసే విషయం కాదే?

గోదాలోకి దిగి ఒడుపుకోసం ఒకరి నొకరు చూసుకుంటూ కలియ దిరుగుతున్న వస్తాదుల్లా కనుపిస్తున్నారు సుందరమ్మకు ఆ తండ్రీకొడుకులు!

"ఎలా తీరుస్తారు? ఎవరు తీరుస్తారు?"

"నేను."

"నీ జీతం ఎంతరా?"

"అయిదు వందలు అరవై మూడు."

"నెట్టా? గ్రాసా?"

"గ్రాస్!"

"నెట్ ఎంత?"

"నాలుగు వందల డబ్బయ్యేడు."

"నువ్వు నెలకు ఎంత మిగులుస్తున్నావు?"

"మీకే తెలియాలి."

"నువ్వు ఆఫీసుకు వెళ్ళిరావటానికీ, నీ స్వంత ఖర్చులకూ ఎంత?"

"వంద?"

"అంటే — నీ సంపాదన మూడు వందల డబ్బయ్యేడన్న మాట!"

"? ? ?"

"నువ్వు అమ్మాయి తెస్తావు. తిండీ, బట్టా ఇస్తావు. నువ్వు తిండి తింటావు. వీటన్నింటికీ నెలకు ఎంతవుతుందో లెక్క వేశావా?"

"ఎంత ఖర్చయినా నెల కో ఏభయి రూపాయి అయినా మిగల్చగలను. అంతగా మిగల్చలేకపోతే ..."

"... మిగల్చలేక పోతే?"

"ఒక పూట పస్తుంటాం. అప్పు తీర్చేదాకా నిద్రపోము."

"ఎందుకురా అంత ఖర్మ?"

తండ్రి గొంతులోని మార్పుతో శేషగిరి పుంజుకున్నాడు.

"ఒక పవిత్రమయిన ఆశయంకోసం, నాన్నగారూ!"

"ఏమి టా ఆశయం?"

"వరకట్నం సాంఘిక దురాచారం! దాన్ని ఖండించటమే ఒక గొప్ప ఆశయం."

"అంత గొప్పవనా, శేషగిరీ, అది?"

"అవును, నాన్నగారూ! మీలాంటి వేలాది తండ్రులు ఆ పిశాచం కోరల క్రింద నలిగిపోతున్నారు"

"ఆ అమ్మాయి ఎలా ఉంటుందిరా?"

"లక్షణంగా ఉంటుందండీ" అంటూ కలగజేసుకుంది సుందరమ్మ. భర్త చూసిన చూపుకి చటుక్కున నాలుక కరుచుకుంది. ఏదో పనున్నట్టు తన భారమయిన ఒళ్ళు కుదుపుకుంటూ అక్కడి నుంచి తప్పుకుంది.

తండ్రి తన వైపుకి తిరిగేసరికి శేషగిరి తల దించుకున్నాడు. అతనికి రమ గుర్తుకు వస్తూంది. తండ్రి ఎదురుగా ఆమె గుర్తు రావటం తాలూకు సిగ్గుతో అతని ముఖం ఆదోకలా వెలిగింది.

"నా కో స్నేహితుడున్నాడు. చాలా పేదవాడు. అతనికి ముగ్గురు కూతుళ్ళు. అందులో పెద్దది ..."

"అదికాదు, నాన్నగారూ ..."

"చెప్పేది విని ఏడువ్!"

"చెప్పండి!"

శాంతం తెచ్చుకుని మళ్ళీ మొదలు పెట్టాడు చలపతిరావు.

"పుట్టుగుడ్డి. కట్నం ఇచ్చినా ఎవరూ చేసుకోరు! అలాటిది కానీ కట్నంఇచ్చే స్థితిలో లేడతను. ఆ అమ్మాయిని చేసుకుంటావా?"

"గుడ్డిదాన్ని ఎలాగండి పెళ్ళాడటం?"

"పోనీ, రెండవ అమ్మాయ కుంటిది. కొద్దిగా మెల్లకూడా ఉంది. కనీసం దానికయినా పెళ్ళి కెయ్యాలని గంపెడాశతో ఉన్నాడు అతను. పైగా బై పూ, షర్టుహేండూ పాసయింది. ఉద్యోగం చూపిస్తే చెయ్యగలదు. దాన్ని చేసుకో గలవా?"

"......"

"మూడవదానికి మాటమాత్రం లేదు. రంభలా ఉంటుంది. టెయిలరింగులో సర్టిఫికెట్ తీసుకుంది. ఉద్యోగం కూడా చేస్తోంది. అప్పుల కిద్దరికీ అదే సాయం. నువ్వు కనీసం దాన్నయినా చేసుకో. నాకు చాలా చాలా సంతోషంగా ఉంటుంది."

"[illegible]బాగుంటుంది, మీరు మరీనూ! కుంటిదాన్నీ, గుడ్డి[illegible] పెళ్ళాడ మంటారూ! వాడేం పరాయి బిడ్డ[illegible]. మీ కన్న కొడుకు!" అంటూ సుందరమ్మ [illegible]టునుంచి బయటకు వచ్చింది.

"ఏం? ఎందుకు చేసుకో కూడదూ? పెళ్ళి కావటానికి ఏ అవకాశమూ లేని ఆ పిల్లలను చేసుకోవటానికి వాడికి ఏ ఆశయాలు అడ్డు తగులుతున్నాయి?"

"[illegible]ంటే, గుడ్డి చేసుకోవటంలో కొన్ని ఇబ్బందు[illegible]న్నాయి"

"ఎవరికి?"

"నాకు."

"నీకు! అవును, నీకు కొన్ని ఇబ్బందులు ఉన్నాయి. నువ్వు కట్నం పుచ్చుకుండా పెళ్ళిచేసుకోవడం లోనూ కొన్ని ఇబ్బందులు ఉన్నాయి. అవి ఎవరికి? ఈ కుటుంబానికి! ఈ కుటుంబానికి ఏర్పడే అసౌకర్యాలనే నీ అసౌకర్యాలుగా భావించితే, భావించ గలిగితే ఈ పెళ్ళికి సిద్ధపడే వాడివేనా? ఇది నీ కుటుంబం కాదని అనేసి లేచి చక్కా పోగలవా? పోనీ, అదయినా తేల్చు!"

"అంత బాధ్యతలేని వాణ్ణి కాదు, నాన్నగారూ!"

"అయితే ప్రస్తుతం ఉంటాననీ, అప్పు తీర్చేదాకా నిద్రపోమనీ అంటావే!"

"నా మాట నమ్మండి, నాన్నగారూ!"

"ఈ విషయం ఆ అమ్మాయితో సంప్రదించావా?"

"......."

"కనీసం సూచనప్రాయంగా నైనా చెప్పావా?"

"ఆ అమ్మాయీ చదువుకుంది. ఉద్యోగం చేస్తోంది. నాతో అన్ని విధాలా సహకరిస్తోంది."

"అని నువ్వు అనుకుంటున్నావా? ఆమె అందా?"

"[illegible]టుందీ! వాణ్ణలా వూహ లొక్కిస్తారు[illegible] ఆ పిల్ల కూడా బుద్ధిమంతురాల్లాగానే ఉంది. పైగ[illegible] మన శాఖే కూడాను..."

"చూడూ — ఇంతదాకా వూరుకున్నా. ఈ వి[illegible]యం[illegible] నువ్వు మరో మాట మాటాడ వద్ద[illegible] వెళ్ళు."

భర్త కసిరిన కసురుకు మళ్ళీ దొర్లుకుంట[illegible] వంటలోకి పోయింది.

"చెప్పరా! ఆమె తన జీతమంతా నీకిస్తానని తద్వారా నీ తల్లీ, తండ్రీ, అప్పచెల్లెళ్ళూ దాన్ని పూర్ణ హక్కు భుక్తాలతో అనుభవించవచ్చనీ ఆమె అందా? ఒప్పుకుందా?

"అనలేదు. కానీ ... ఆమె మనసు నాకు

రోడ్డు మీద ఒక పెద్ద మనిషి దేని కోసమో వెదుకుతున్నాడు. ఏమిటంటే ఐదు రూపాయలనోటు పోయిందన్నాడు. ఎదుటి మనిషి కూడా వెదకడం ప్రారంభించాడు. కాసేపటికి మరో మనిషికూడా వచ్చాడు. విషయం విని అతడూ వెదకటం ప్రారంభించాడు.

చివరకు ఆ మూడో మనిషి నోటు దొరికిందని మొదటి వానికి ఇవ్వబోయాడు. "అబ్బే. ఇది నా నోటు కాదన్నాడు" అతడు. మూడో అతడు ఆ నోటు జేబులో పెట్టుకుని చక్కా పోయాడు.

రెండో మనిషి "అదేమిటయ్యా" అని అడిగాడు.

"నీకు తెలియదు, బాబూ, వాడి సంగతి. అది నా దంటే పది రూపాయలు బహుమతి ఇచ్చేవరకు వదిలేవాడు కాదు" అన్నాడు మొదటి మనిషి.

భారతి

క్షుణ్ణంగా తెలుసు."

"ఎందుకయినా మంచిది — వెళ్ళి ఆ విషయ[illegible] అడిగి, తర్జన భర్జనలు చేసి, తేల్చి చెప్పు" అంటూ చలపతిరావు పచార్లు ఆపి పడక కుర్చీలో జారబడి పక్కనున్న పేపరు అందుకున్నాడు. మరి కొంతసేపు అక్కడే నిలబడి ఏదో చెప్పాలన్నట్టు రెండు మూడు సార్లు తండ్రి వైపు చూసి, గిరుక్కున వెనక్కుతిరిగి అక్కడి నుంచి నిష్క్రమించాడు శేషగిరి.

పేపర్లో అక్షరాలకు బదులు వండి వడ్డించుకుని అవురావురుమంటూ ముద్ద నోట్లో పెట్టుకోబోయే సరికి ఎవరో ఆ ఆకును ఉన్నపళంగా ఎత్తిపట్టి లాక్కు పోతూన్న దృశ్యమే చలపతిరావుకు కనిపిస్తోంది. ఒక్కసారుగా వృద్ధాప్యం బరువు అతని మీద దఢేమని పడినట్టయింది.

2

"మా నాన్నగారు చాలా మంచి వారు, రమా!"

చాలాసేపటి నుంచి శేషగిరి ఆమెకు వివరిస్తున్నాడు. రమ మనసులో అభిప్రాయం ఇంత వరకూ బయట పడలేదు. ఆమె ధోరణి చూస్తే ఆ అభిప్రాయం తనకు అనుకూలంగా ఉండదేమోనని శేషగిరికి భయంగా ఉంది. అందుకే — "నీ అభిప్రాయం స్పష్టంగా చెప్పు" అని నిలదియ్యలేక పోతున్నాడు.

"నా జీతమంతా ఆయన చేతిలో పోస్తే— నేను [illegible]ఫీసుకు వెళ్ళిరావటానికీ, నా పై ఖర్చుకూ ఎలా?"

"భలేదానివే! అంతా వాళ్ళే చూసుకుంటారు. [illegible] నడిచి వెళ్ళమనరు గదా?"

"ఏమో? మనం కష్టపడి గడించిన డబ్బు [illegible]రాకళ్ళ చేతిలో పోసి, వాళ్ళ దయా ధర్మ భిక్ష మీద ఆధారపడ్డం సరిఅయిన పని కాదనిపిస్తోంది."

"అలా ఎందు కనుకుంటున్నావు? మా ఇంట్లో నువ్వు ఇవ్వటం లేదా? నేను మా ఇంట్లో ఇవ్వటం లేదా?"

"అది మీ తండ్రికీ, బిడ్డకూ ఉన్న సంబంధం."

"ఇదీ అలాంటిదే."

"[illegible]లాంటిదే కానీ, అదే కాదు కదా?"

శేషగిరి ముఖం చిన్న బోయింది. అతనికి తన తండ్రి పట్ల గొప్ప గౌరవమూ, భక్తీ ఉన్నాయి. జీవితమంతా శ్రమించటం తప్ప ఒక్క క్షణం కూడా విశ్రాంతి ఎరుగ డాయన. దేహీ! అంటూ ఒకరిని యాచించకుండా, ఒక్క పైసా అయినా లంచం పట్టకుండా, ఒకరి సొమ్ము ఆశించకుండా సంసారాన్ని ఇంతవరకూ తీసుకు వచ్చాడన్న అభిప్రాయం శేషగిరి అణువణువులోనూ ఉంది. అతను ఎంత గొప్పవ్యక్తి అయినా తనకుమాత్రమే తండ్రి. తను ఎంతటి ప్రేమికుడయినా రమ మనసులో ఆయన పట్ల గౌరవాన్ని సృష్టించలేడు.

శేషగిరిలో అలజడి రమ గుర్తించక పోలేదు.

"సారీ, గిరీ! నిన్ను బాధ పెట్టడం నాకు ఇష్టం లేదు. అయితే ఇది నా ఒక్కదాని సమస్యే కాదు. మన సమస్య. మనం ఏర్పరుచుకోబోయే సమస్య. తల్లిదండ్రుల పట్ల మాత్రమే బాధ్యత ఉండటం సరిపోదు. స్వంత కుటుంబం భవిష్యత్తు మీదకూడా దృష్టి ఉంచాలి! నువ్వు వేరూ, నేను వేరూ కాదు. ఒక్కళ్ళం. నువ్వొక్కడివీ ఆలోచించి నిర్ణయించే బదులు ఇద్దరమూ ఆలోచించుకొని నిర్ణయించు[illegible]ంటే మరింత చక్కని నిర్ణయానికి రా గలుగుతాం."

అతను తల దించుకుని ఉన్నాడు. అతనికి అంత తీవ్రమైన సమస్య ఎదురయినందుకు ఆమె మనసు విలవిలలాడింది. అతని భుజం మీద చెయ్యివేసి దగ్గరికి లాక్కోబోయింది. అతను విదిలించుకో బోయాడు.

"కోపం వచ్చిందా నా కన్నా గాడికి!" అంది.

శేషగిరి ఆమె కళ్ళలోకి సూటిగా చూశాడు. ఆ చూపు ఆమెకు ఏ మాత్రమూ పరిచయమయినది కాదు. కాని, దాన్ని భావాన్ని ఆమె స్పష్టంగా చదవ గలిగింది. 'నీ ఆడతనాన్నీ, నీవు రేకెత్తించగలిగే మత్తునూ ఉపయోగించి నన్ను లొంగదీసుకోవా లనుకుంటున్నావా?' అన్న ప్రశ్న ఆచూపులో ఉంది.

అతని ఒంటిమీద ఉన్న తన చేయి ఆమెకు అసహ్యంగా తోచింది. అతని మీద కోపానికి బదులు తన మీద తనకు అసహ్యం ఏర్పడటంతో ఆ చేతిని అక్కడినుంచి తీసివేయటానికికూడా ఆమెకు సత్తువ లేకపోయింది.

"నీ తలి దండ్రుల మీద నీకు ఎంత గౌరవాభిమానాలున్నా. అవి నాకూ ఏర్పడటానికి సమయం పడుతుంది. ఒక్కసారికూడా చూడని మనుష్యుల గూర్చి నువ్వెంత వివరంగా చెప్పినా నా కొక అభిప్రాయం ఇంకా ఏర్పడ లేదని వర్రీ అవుతున్నావు. అందుకు కారణం నీ మీద ఉన్న ప్రేమ సరిఅయినది కాకపోవటమే నని నీకు అనిపిస్తోంది. కొంచెం నిదానంగా ఆలోచించు. నీ అనుమానం ఎంత అర్థం లేనిదో నీకే అర్థమవుతుంది."

ఇంత స్పష్టంగా తన ఆలోచనలకు ఆమె రూపం ఇవ్వటంతో శేషగిరి ఉత్తేజితుడయాడు.

"అయితే ఏం చేద్దామో, చెప్పు, రమా!"

"మనంతట మనమే ఏదో నిర్ణయం తీసుకోవచ్చు. కాని, మన ఇద్దరి క్షేమమూ కోరే మాధురీదేవిగారిని సంప్రదించటం చాలా మంచిది. ఆవిడ అన్ని విధాలా పెద్దది. ఎటునుంచి ఏది వచ్చినా మనకు సాయం చేయగలిగేది ఆవిడే! ఏమంటావ్?"

'తపస్వి'

నవల

(రచన - శ్రీ వి. వి. బి. రామారావు)

ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక

17-12-1980 సంచికలో

ప్రారంభం!

శేషగిరి సాలోచనగా తల పంకించాడు.

3

"ఈవిడ మాధురీదేవిగారు. సంఘసేవకురాలు. వరకట్న నిర్మూలన కోసం ఆవిడ స్థాపించిన సంఘంలో నేను సభ్యుణ్ణి." పరిచయం చేశాడు శేషగిరి.

నమస్కారం ప్రతినమస్కారాలుముగిశాయి. చలపతి రావు, శేషగిరితో బాటు మాధురీదేవిగారి ప్రత్యేక మైన అభ్యర్థన మీద సుందరమ్మకూడా కూర్చుంది.

వరకట్నం ఎటువంటి దురాచారమో ఎందరు కన్యల జీవితాలు దాని మూలంగా ధ్వంస మవుతున్నవో అది ఆలోచించి అర్థం చేసుకుని తన మనసు ఎలా ద్రవించినదో, ఈ సంఘాన్ని నిర్మించటానికి తాను ఎలాంటి శ్రమ పడినదో వివరంగా చెప్పింది మాధురీ దేవి.

ఆవిడ మాట్లాడుతున్నంతసేపూ సుందరమ్మ చూపులు ఆమె కట్టుకున్న ఖరీదయిన చీర మీదనే ఉన్నాయి. ఆమెకు ఇంచుమించు తనవయసే ఉంటుంది ఒకటి రెండేళ్ళు పెద్దకూడా ఉండవచ్చు. కానీ, తనకూ ఆమెకూ ఎంత తేడా! తనకూ పనిమనిషికీ ఉన్నంత తేడా. సుందరమ్మ భావాలు అంతటితో ఆగలేదు. ఆమె ఎన్ని విషయాలు చెబుతూందో ఎంత నిర్భయంగా స్పష్టంగా చెప్పగలుగుతూందో వింటూ ఉంటే ఆమెకు మాధురీదేవి ఆడవాళ్ళలో గొప్ప పుటక అనిపించింది. మధ్య మధ్యలో "మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?" అంటూ ఉండడం, ఆ అభిప్రాయం తెలుసుకోకుండానే తన అభిప్రాయం చెప్పుకుంటూ పోవడం మాధురీదేవి అలవాటు. అది సుందరమ్మకు ఎంతగానో కదిలించింది.

భార్య మొహంలో భావాలు చలపతిరావుకు అర్థ మవుతూనే ఉన్నాయి. అతని మనసులో ఏదో వెలితిగా ఉంది. తనతో మాట మాత్రమయినా చెప్పకుండా మూడవ వ్యక్తిని మధ్యవర్తిగా తీసుకు వచ్చి తనకు ఎచ్చ జెప్పించాలని చూస్తూన్న కొడుకు మీద అతనికి పీకల దాకా ఉంది. ఆ వచ్చిన వ్యక్తి ఏ విషయ పరిజ్ఞానమూ లేని మనిషికి బోధిస్తూన్నట్లు ప్రవర్తించటం మరింత చికాకుపెంచింది. ఏ భావమూ ప్రదర్శించకుండా తల వూపుతున్నాడు చలపతిరావు.

తండ్రి భావాలు అంతగా అంతు బట్టకపోయినా ఎక్కడో ఏదో పొరపాటు జరిగినట్టు మాత్రం శేషగిరికి అర్థమయిపోయింది. తొందర పడ్డానా అన్న మధన అతనిలో మొదలవుతూంది.

"కనుక మీ బోటి పెద్దలు మా వెనక ఉండి మమ్మల్ని ముందుకు నడిపించి, మా ఆశయ సిద్ధికి దోహదం చేసి, సంఘ పురోభివృద్ధికి, తద్వారా దేశాభ్యున్నతికీ చేయూత నిస్తారని ఆశిస్తాను."

కంటతా పట్టిన పాటం అయిపోయింది. మాధురీ దేవి మాట్లాడటం పూర్తి అయిన కొంత సేపు అక్కడ నిశ్శబ్దం ఆవరించుకుంది.

"కాఫీ పట్రా, సుందరీ!"

తండ్రి గొంతూ అతని సంబోధనా సరికొత్తగా ఉంది శేషగిరికి. సుందరమ్మ సరేసరి! తేరుకుని, ఆమె వంటగదిలోకి వెళ్ళింది. చలపతిరావు. మాధురీ దేవిని సంభాషణలోకి దించాడు. లోపల్లోపల తండ్రి ఏమంటాడోనని భయపడి పోతున్న శేషగిరికి కొస్తంత బెరుకు తగ్గింది. వాళ్ళ సంభాషణలో ఉత్సాహంగా పాల్గొన్నాడు.

"ఆయనకూడా గొప్ప సంస్కర్త నాన్నగారూ, పూళ్ళోని బిజినెస్ పీపుల్ అందరిలోనూ పెద్దవారు అయ్యుండీ, సంఘసేవ కోసం టైమ్ స్పేర్ చేస్తారు."

ఆ యువకుడి కళ్ళల్లో సమాజ శ్రేయస్సు కోసం పాటు పడే వ్యక్తుల పట్ల ఆరాధన మెరుస్తూంది.

కొడుకు వైపు చూడలేదు చలపతిరావు.

సుందరమ్మ కాఫీ తెచ్చేసరికి మాధురీదేవి అంతస్తూ ఆశయాలూ, అభిరుచులూ ఆకళింపు చేసుకున్నాడు చలపతిరావు.

కాఫీ తాగుతూండగా—

"మీ సంఘంలో సభ్యులు ఎంతమంది ఉంటా రమ్మా?" అని అడిగాడు.

"ఆ వివరాలు. . . మా కార్యదర్శికి తెలుస్తా యండీ!"

"మీ ఆధ్వర్యంలో ఇప్పటికి ఇంచుమించు ఎన్ని పెళ్ళిళ్ళు జరిగాయండీ?"

"ఏక్చువల్‌గా చెప్పాలంటే డౌరీ తీసుకోవడం లైకింగ్ లేని యువకులే మా సంఘంలో సభ్యులు కానక్కర లేదు! ఆ ఉన్నతాశయాన్ని ఆదరించే వాళ్ళు, ఎంకరేజ్ చేసేవాళ్ళూ ఏ ఏజ్ వాళ్ళయినా మా సొసైటీలో చేరవచ్చు. అంతేకాదు. వరకట్నం తీసుకోకుండా మారేజ్ చేసుకునే ఎవ్వరికయినా హెల్ప్ చేయటం మా సొసైటీ మెయిన్ ప్రోగ్రాం. అందుకు మా సొసైటీలో మెంబర్లు కావలసిన నెసెసిటీ లేదు."

"అంటే— మీ సంఘంలో జరుగుతున్న మొదటి పెళ్ళి ఇదే."

"నో నో—అదేం కాదు."

"నా అభిప్రాయం—మీ సంఘంలో ఇద్దరు సభ్యుల మధ్య జరిగే వివాహాలలో ఇదే ప్రథమం అని."

"అఫ్ కోర్సు"

"మీరు మరోలాభావించవద్దు. మీసంఘంలో చేరే ప్రతిఆడపిల్లకూ వరకట్నం లేకుండా వివాహం చేసే బాధ్యత మీరు తీసుకుంటారేమోనన్న ఆశతో ఇంతవివరంగా అడుగుతున్నాను. నాకు నలుగురు ఆడపిల్లలు. వాళ్ళతోబాటుఅందరమూమీసంఘంలో చేరతాము."

"మీకు మా ఆహ్వానం ఎప్పుడూ ఉంటుంది. అయితే మీరు ఆశించే విధంగా వివాహ బాధ్యత తీసుకోవట మన్నది ఏ సంఘానికీ సాధ్యం కానిపని. వరకట్నాలు మంచివి కావనీ, అవి తీసుకో కూడదనీ ప్రచారం చేయడమే మా ముఖ్యోద్దేశం కాని, అటువంటి వివాహాలు జరిపే బాధ్యత తీసుకోవటం కాదు."

కొంతసేపు చలపతిరావు ఏమీ మాట్లాడలేదు.

"వివాహం ఏ మోడల్‌లో జరగా లన్నదిమాత్రం మీ ఇష్టమే." మాధురీ దేవి.

"నే నీ వివాహానికి అంగీకరించని పక్షంలో ఏం జరుగుతుందమ్మా?"

"చూడండి, రావుగారూ! యువతరం ఇష్టపడి పెళ్ళిళ్ళు చేసుకుంటామంటే మీలాంటి వాళ్ళు ఏం చేసీఆపలేరు. వాళ్ళు మేజర్లు. వాళ్ళకుఇతర్మతా కావలసిన హెల్పులన్నీ చూడటానికి మేమున్నాం.

అటువంటి బెదిరింపు ధోరణి మాధురీదేవి ప్రదర్శిస్తుందని శేషగిరి అనుకోలేదు. తండ్రి ముఖంలో మార్పులకు అతనికి వణుకు వస్తూంది."

"సరేనమ్మా. ఈ పెళ్ళి నాకు ఇష్టం లేదు. వాడికి ఇష్టమైతే మీరు తీసుకు వెళ్ళి పెళ్ళి చెయ్యండి" అన్నాడు చలపతిరావు తెచ్చుకున్న శాంతంతో.

"పదవోయ్ నీకేం భయంలేదు." మాధురీదేవి లేచింది.

శేషగిరి లేవలేదు. రెండు నిమిషాలు గడిచాయి. మాధురీదేవికి విపరీతమయిన కోపం వచ్చింది.

"ఏమిటయ్యా ఆలోచిస్తున్నావ్?"

"క్షమించండి, మాధురీ దేవిగారూ! ఈ పెళ్ళి ఏ గొడవా లేకుండా జరిగిపోతుంది. మీరు ఒక్క సాయం చేయండి."

"? ? ?"

"రమను ఒప్పించండి. ఆమె జీతం మా నాన్నగారికి ఇచ్చే ఏర్పాటు చేయండి. అదీ మా చెల్లెళ్ళ పెళ్ళి అప్పు తీరేదాకానే."

"సిగ్గులేదూ నీకు? కట్నం తీసుకోవటానికీ, ఆడదాని జీతం లాక్కోటానికీ తేడా ఏముంది? ఆమె ఆర్థిక స్వేచ్ఛను అరికట్టేందుకు ప్రణాళికలు వేస్తూంటే నేను ఒప్పించాలా? ఛీ ఛీ"

"మన్నించండి. మీ సంభాషణలో కలుగ జేసుకుంటున్నందుకు."

చలపతిరావువైపు తేరిపార జూసింది మాధురీదేవి.

"ఈ వివాహానికి నన్ను ఒప్పించేందుకే మీరు ఇక్కడికి వచ్చా రనుకుంటాను."

"అవ్‌కోర్స్"

"మీరు మీ సభ్యులతో మాట్లాడ దలచుకుంటే అదేదో మీ సంఘంలో చేస్తేనే సబబుగా ఉంటుం దనుకుంటాను."

మాధురి దేవి ముఖం కందగడ్డలా అయింది.

"ఆల్‌రైట్, శేషగిరి! మీలాంటి మాటమీద నిలబడలేని మిడిల్ క్లాస్ డర్టీ బెగ్గర్సును మూవ్ చేయా లనుకోవటం నా పూలిష్‌నెస్. అయినా మీ ఇద్దరి రిక్వెస్ట్ మీద ఇందులో తల దూర్చి నేను చెయ్యగల ప్రయత్నమంతా చేశాను. నీకు తల్లి దండ్రుల నెదిరించి పెళ్ళాడ గల సత్తా ఉంటే వెల్‌కమ్. రమమాత్రం తన ఆర్థిక స్వేచ్ఛను వదులుకోటం జరగదు. ఆమె తండ్రి కూడా కానీ కట్నం ఇవ్వడు."

మాధురీదేవి వేగంగా అక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోయింది.

చలపతిరావు పడక కుర్చీలో జారబడి కళ్ళు మూసుకున్నాడు. అతని మనసులో ఆ క్షణంలో ఒక గొప్ప సంతృప్తీ, గర్వమూ ఉన్నాయి.

తల్లితో కలిసి శేషగిరి వంటఇంట్లోకి నడిచాడు. గొంతు తగ్గించి కాస్సేపు ఆమెతో మాట్లాడాడు. ఆవిడ ధోరణికి అతని గొంతు హెచ్చింది. మరింత గొంతు పెంచుకోలేక విసురుగా నడుచుకుంటూ అక్కడి నుంచి బయట పడ్డాడు.

అతను వీధిగుమ్మం దాటుతుండగా —

"ఒకమారు ఆ అమ్మాయిని తీసుకు రారా. అబ్బాయ్!" అన్నాడు చలపతిరావు.

ఆశ్చర్యంతో వెనక్కు తిరిగాడు. వేరే ఏమీ మాటలాడటం ఇష్టం లేనట్టు చలపతిరావు కళ్ళు మూసుకునే ఉన్నాడు.

అంతవరకూ శేషగిరిలో చోటుచేసుకున్న అల్పత్వ భావన, పిరికివాడి నేమోనన్నకించ స్థానంలో కారణం తెలియని ఆనంద మేదో వెల్లివిరిసింది.

కొత్తగా పెళ్ళయిన భార్యతో భర్త—

"సుజా! నా కళ్ళలో నీ రూపం నీ కళ్ళలో నా రూపం ఇలాగే కలకాలం నిలిచిపోనీ.

భార్య: అమ్మమ్మ—అద్దం తెమ్మన్నానని ఇవి మొదలు పెట్టారా!

—నిషి

4

"మీ నాన్నగారికి నచ్చలే దనుకో. మన పెళ్ళి జరగదా?" నవ్వుతూనే అంది రమ.

ఆలోచించి సమాధాన మిచ్చాడు శేషగిరి.

"మన పెళ్ళి జరగాలంటే మీనాన్నగారు కట్నం ఇవ్వాలనుకో. ఇవ్వరా?"

"నీకు నేనే కావాలనుకుంటే మీ నాన్నగారిని ఒప్పిస్తావు. కాదంటే ఎదిరిస్తావు."

"నీకూ నేను కావా లనుకుంటే మీ నాన్నగారిని ఒప్పిస్తావు. ఆయన ఒప్పుకోక పోతే మా నాన్నగారి షరతుకు ఒప్పుకుంటావు."

"అయితే నేను నీకు అక్కర్లేదా?"

"అదే నేనూ అడుగుతున్నాను."

"నీకు కావలసింది డబ్బే!"

"నీకూ అంతే!"

"నువు నన్ను ప్రేమిస్తున్నా వనుకున్నాను."

"నా సంగతి వదిలేయ్. నువ్వు నన్ను ప్రేమిస్తున్నట్లే గదా?"

"అయితే?"

"నేను కావాలంటే మీ నాన్నగారిని ఒప్పించు."

"నువ్వు మొండివి."

"నువ్వు శత మొండివి."

ఒక్కసారిగా నవ్వులు విరబూశాయి. కాని, ఆ నవ్వుల వెనక ఒకరి ఓటమీ, ఒకరి గెలుపూ ఉన్నాయన్న విషయం ఇద్దరినీ బాధిస్తూంది. ఆ ఓటమి ఎవరికి వారిదే అనిపిస్తూంది. ఆ బాధ శేషగిరికి హెచ్చుగా ఉంది.

"తెలివి తక్కువ ప్రశ్నలు వెయ్యకు. రేపు మా నాన్నగారితో ఇంటర్వ్యూకి రెడీ అవు."

"చిత్తం!"

అంతేగాని, ఆమె మనసులో ఏదో ఉన్నట్టు అతనికీ అర్థమవుతూంది.

ఇద్దరి మధ్యా సాగుతున్నది పరుగు పందెమే అయితే, ఆమె లాభసాటి స్థితిలో ఉంది. అటువంటి స్థితిలో ఉండి కూడా తన తండ్రి ముందు నిలబడటానికి ఆమె సంకోచిస్తున్నదన్న ఆలోచన అతనిని బాధిస్తున్నది. తనది కేవలం ఒక వేపు ప్రేమమాత్రమేనా? అటువేపున ఉన్నది — తన ఉద్యోగస్థితీ, అందచందాలూ, కట్నం పుచ్చుకోని ఆశయమూ వగైరా బేరీజు వేసుకుని ఒప్పుకునే వ్యాపార ధోరణి మాత్రమేనా? కాకపోతే తన తండ్రి అంత సహృదయంతో అంగీకరించటానికి ఒక అవకాశం కల్పిస్తే ఉపయోగించుకోరాదా? ఆ మాత్రం తనతో సహకరించరాదా?

శేషగిరి ఆలోచనకులు ఇలా సాగుతూండగా—

ప్రేమ అన్నది ఒట్టి భ్రమా? ఆశయాలు మాటల వరకేనా? తను ఎంచుకున్న వ్యక్తి ఇంత దుర్బలుడా? తండ్రినీ, తల్లినీ, కులాన్ని మతాలనూ, దేశాలనూ, సంపదలనూ కూడా విదిలించి పారవేయగల ప్రేమ — వాస్తవ జీవితంలో కూడా జరిగిన సాక్ష్యాలు ఉన్నాయి. ఈ మనిషి నిన్నటికి నిన్న తన జీతం గూర్చి షరతులు పెట్టాడు. ఈ రోజు అతని తండ్రిని కలియూ లంటున్నాడు! మాధురీదేవిగారి మాటలను బట్టి ఆలోచిస్తే ఆ పెద్దాయన సామాన్యమైన మనిషిలా లేడు. కొడుకుని ఒక పావుగా చేసి తనతో బేరాలాడే వాడిలా కనుపిస్తున్నాడు. ఆయన ఎటువంటి మనిషి అయినా తను సహిస్తుంది. అటువంటి మనిషితో ఆ కుటుంబంలో సభ్యులందరూ పడే బాధే తనూ పడుతుంది. కాని, తను పట్టుకోబోతున్న కొమ్మకే చేవలేకపోతే?

రమ ఆలోచనలు ఈ విధంగా సాగుతున్నాయి.

కొంత నిశ్శబ్దం తరవాత శేషగిరే మొదలు పెట్టాడు.

వాళ్ళ సంభాషణ ఎదురుగా ఉన సమస్యను వదిలి చాలా దూరం సాగిపోయింది.

ఇద్దరూ వాళ్ళ వాళ్ళ ఉదాత్తశయాలు విపులీకరించుకుంటూ, అవి ఒకరి వాటితో ఒకరివి విభేదించనందుకు సంతోషపడుతూంటే క్రమంగా చీకటిపడింది.

డబ్బును లెక్కచెయ్యని మనుష్యులు, ప్రేమవంటి అపూర్వ విషయానికే ప్రాధాన్యమిచ్చే మనుష్యులే ప్రపంచంలో గొప్పవాళ్ళనీ, వాళ్ళే ఈ ప్రపంచంలో ఎన్నెన్నో మార్పులకి కారకులనీ వాళ్ళు ఏకాభిప్రాయానికి వచ్చారు.

రమ గొంతులో — డబ్బును లెక్క చెయ్యని మనుషులకే ప్రాధాన్యం ధ్వనించింది.

శేషగిరి గొంతులో ప్రేమకే సమస్తాన్నీ అర్పించే మనుషులకే ప్రాధాన్యం ధ్వనించింది.

వాళ్ళ ఇద్దరి హృదయాలలో — మాధురీదేవి, ఆమె భర్త తాలూకు ఆన్యోన్యత, వారికి ఒండొరుల పై గల గౌరవము, వారి ఆశయ పర్వత్యము, అంత ధనవంతులై ఉండీ సమాజం కోసం పాటుపడే వారి పాదాతనము మెదులు తున్నాయి.

ఆ రోజు వాళ్ళిద్దరూ విడిపోయే సరికి ఒకేరకమయిన ప్రశ్నలు ఇద్దరిలోనూ కదులుతున్నాయి.

మరునాటి ప్రోగ్రాం ఏమిటి?ఎలా కలియటం? ఎక్కడ కలియటం?

ఆ ప్రశ్నలు ఎదుటి వాళ్ళే వేయాలని ఎవరికి

వాళ్ళే భావించారు. ఆ ప్రశ్నలు వేసే శ్రద్ధ ఎదుటి వాళ్ళే ప్రదర్శించాలనీ అనుకున్నారు.

పూర్వం ఒక మారు తన తల్లిని కలియటానికి వచ్చింది కదా — ఆమే రాగలదులే అని శేషగిరి సరి పెట్టుకున్నాడు. అతనే వచ్చి తీసుకు వెళతాడులే అని ఆమె సర్దిపుచ్చుకుంది.

దానాదీనా—

వాళ్ళ ప్రోగ్రాం ఫిక్సవలేదు.

5

"ఏమంటున్నాడే వాడు?"

కూరగాయల సంచీ భార్య చేతికి అందిస్తూ అడిగాడు చలపతిరావు. సుందరమ్మ సంచీలో కూర గాయలనుదిమ్మరించి దేనికది వేరుచేస్తూ కూర్చుంది.

చూశాడు, చూశాడు.

"ఏమిటంటావ్ నీ ఉద్దేశ్యం? నాలుగు రోజుల బట్టి ఆయన గారు మొహం కూడా చూపించడం లేదు. పెద్ద అమాయకురాల్లా నువ్వు నడుస్తున్నావు! ఛ ఛ! వెధవ సంసారం!"

భర్త కోపదారి మనిషే అయినా, సాధారణంగా గొంతు పెంచడు. అది సుందరమ్మ అనుభవసారం. ఆమె కొద్దిగా కలవర పడింది.

కళ్ళు తెరిచి చూస్తే గజగజా వణుకుతూడేంది సుందరమ్మ. అలాంటిది ఈ నాటికి ఏం చూసుకుని ఇలా ప్రవర్తిస్తూంది? కొడుకులు ఎదిగారు, వాళ్ళే వెనకేసుకు వస్తారు అన్న దీమాయా? రెండు మూడు రోజుల నుంచి సుందరమ్మ ప్రవర్తనలో క్రొత్తదనం వెతుక్కుంటూ అసంతృప్తికి లోనవుతున్నాడు చలపతిరావు.

ఆడది తన బిడ్డలను నమ్ముకోవటం కన్నా ఇన్నాళ్ళూ కలిసి మెలిసి ఉన్న భర్తను నమ్ముకోవటమే న్యాయమనీ, మెరుగనీ అతని నమ్మకం. ఈ చేతులకు సత్తువ తగ్గిపోతున్న కొద్దీ బలపడుతున్న మరో చేతుల వైపు ఆమె సాగటం ఎంతో అన్యాయంగా అతను భావిస్తాడు. ఈ మధ్య సుందరమ్మ అటువంటి అన్యాయం చేస్తున్నట్లుగా అనిపించి చలపతిరావు ఒంటరిగా ఫీలవుతున్నాడు. కొడుక్కూ, తనకూ మధ్య జరుగుతున్న ఘర్షణలో భార్య తన వైపు ఉండటం లేదని అతను బలంగా అనుకుంటున్నాడు. అవన్నీ కలిసి అతనికి తెలియకుండానే గొంతు పెంచాయి.

అతను లుంగీ పంచ కట్టుకుని తిరిగి వచ్చేసరికి సుందరమ్మ కళ్ళు ఒత్తుకుంటూంది. పెద్ద కూతురు వంటింట్లో కూర చేస్తూన్నట్టుంది. ఆ పొపు ఘుమాటుకు దగ్గుకుంటూ వచ్చిన చలపతిరావు భార్యను చూడగానే తికమక పడ్డాడు.

"ఏం జరిగిందే?"

"రెండు రోజులయింది వాడు వచ్చేడన్నం ముట్టి."

"ఏమిటి?"

సుందరమ్మ నెమ్మదిగా చెపుతూంది.

కొడుకు పద్ధతిలో ఎలాంటి లాంటి మార్పులు వచ్చినదీ,అతను ఎంతగా చిక్కిపోయినదీ వివరిస్తూంది.

చలపతిరావు వింటున్నాడు.

"ఒక ఆడది తనకు భార్యగా రావాలి. అలా భార్యగా రాకపోతే తిండి సహించదు. దురలవాట్లు మొదలవుతాయి. మిగిలిన జీవితమంతా శూన్యమవు తుంది. ఇదంతా కల్పన కాదు.పచ్చి వాస్తవం" అనిపించే సంఘటనను సాధారణమైన అనుభవంగా స్వీకరించే పరిజ్ఞానం చలపతిరావుకు లేదు. వాస్తికుడికి దైవ భావన అర్థం కానట్లే కొడుక్కు కలిగిన అనుభవం లోని అసాధారణత అతనికి మింగుడు పడటం లేదు.

బిడ్డ పట్ల తలిదండ్రులకు ప్రేమ ఉంటుంది. అన్న దమ్ముల మధ్య, అప్పచెల్లెళ్ళ మధ్య ఇష్టం ఉంటుంది. భార్య పట్ల భర్తకు ఇష్టం ఉంటుంది. (లేకపోతే అది ఒక చెడ్డతనంగాకూడా చెప్పబడు తుంది) శారీరక సుఖ మిచ్చే స్త్రీ పట్ల పురుషు డికీ, పురుషుడి పట్ల స్త్రీకి బలీయమయిన ఆకర్షణ శాశ్వతంగాకూడా ఉండవచ్చు. ఇవన్నీ చలపతిరావుకు తెలుసు కాని ఏ సంబంధమూ, చుట్టరికమూ లేని ఆడదానికీ, మగవాడికీ మధ్య ఇలాంటి ప్రేమ కానీ, ఆకర్షణ కానీ చివరికి మరణానికైనా దారి తీసేటట్లు ఏర్పడటం ఎలా సాధ్యం?

"అయితే ఏం చేద్దామన్నావ్?"

ఆవిడను సలహా అడగటానికి చలపతిరావు ఏ నాడూ సంకోచించడు. అయితే ఆమె ఇచ్చే సలహాను అమలులో పెట్టటానికి ఆయనకు అనేక అభ్యంతరాలు ఉన్నాయి. బిడ్డల సౌఖ్యం, భర్త సౌఖ్యం మించి ఆమె ఆలోచించదని అతను నమ్ముతాడు. అయితే ఆ సౌఖ్యం ఏదో విధంగా డబ్బుతో ముడి పడి ఉందన్న విషయం ఆమెకు పట్టదనీ, ఆమె ఆలోచనలకు సమగ్రత ఉండటానికి అవకాశం లేదనీ అతను భావిస్తాడు. అందువల్ల ఆమె సలహా ఆచరణదూరంగా ఉంటూందని చలపతిరావు నమ్మటం వల్ల పెడచెవిని పెడతాడు.

అనుకున్నట్టే సుదంరమ్మ అంది—

పెళ్ళికి ఒప్పుకుందామనీ కన్నకొడుకును బాధ పెట్టడం న్యాయం కాదనీ.

చలపతిరావు కాస్సేపు భార్యతో వాదించి కదిలాడు.

చాలాసేపు ఒంటరిగా కూర్చున్నాడు. రకరకాల భయాలు అతన్ని ఆవరిస్తున్నాయి. భార్య సలహా ఆచరించటానికి అభ్యంతరాలు ఉన్నా, చెప్పినదాన్ని నమ్మటానికేమీ అభ్యంతరాలు లేవు. అందువల్ల కొడుకు ఏమయిపోతాడో నన్న కలత తనని కుదుపు తూంది.

ఆ అమ్మాయిని తీసుకు వచ్చి చూపించమన్నాడు. అదికూడా ఆయనగారికి ఇష్టం లేనట్టుంది. వాడికి ఇష్టం అయితే సరా? ఆ పిల్లకూ ఇష్టం కావద్దా? ఈ రోజే వాడి మాట వినలేదంటే దాన్ని కట్టుకుని ఏం సుఖమనుభవిస్తాడు? ఎంపిక వాడిది. ఫలితం ఏదయినా అనుభవించేది వాడు. మధ్య తన కేం? అలా అని వూరుకోగలడా? వూరుకో లేడు. వాడిని కన్నదీ, పెంచి ఇంత చేసినదీ తను. వాడు నోట్లో పెట్టుకుంటున్నది విషమని తెలిసీ ఎలా వూరుకో గలడు? అయితే అది విషమేనా? అందుకు ఆధారా లేమిటి?

తర్క వితర్కాలతో చలపతిరావు చాలాసేపు బాధ పడ్డాడు. ఈ వివాహానికి తను సుముఖుడు కాకపోవటానికి నిజంగా వాడి మీద ప్రేమే కారణమా? కట్నం రావటం లేదన్నది కారణం కాదా? ఆ నిజం ఒప్పుకోలేక వేరే కారణాలు వెతుకుతున్నాడా? బిడ్డల నుంచి ఆశించటం ఆవు తన దూడ పాలే తాగటం వంటిది అన్న నీతి కథ తనకూ తెలుసు. అయితే ఎవరి నుంచీ ఆశించకుండా ఈ నలుగురు ఆడపిల్ల లనూ తను ఎలా ఒడ్డెక్కించగలడు? ఒడ్డెక్కించ లేకపోతే పీక పిసికి అవతల పారేస్తాడు. కన్నది తను. వాళ్ళ బాధ్యత తనది. కొడుకే ఆవుగాక-వాడు ఎత్తుకోనప్పుడు—తనని బిడ్డల బాధ్యత వాడిమీద వెయ్యటం అన్యాయం.

అన్నదమ్ములనూ, అన్నదమ్ముల బిడ్డలనూకూడా జీవితాంతమూ పోషించి ఈ కుటుంబమంతా తనదీ అనుకునే ఉమ్మడి కుటుంబాలలోని పెద్దరికపు మనస్తత్వం ఏ తుఫానులో కొట్టుకుపోయింది. నా వాళ్ళు అనే భావం పోయి నేనూ, నాభార్యా అనే వూహకు కుటుంబపు అర్థం సంకుచితమయి పోయి దాం? ఇది ఎంత పతనం? దీన్ని తాను ఆడ్డగలడా?

"చూడూ!"

"వింటున్నా. చెప్పండి."

"వాడు వస్తే చెప్పు. ఇద్దరం కలిసి భోజనం చేస్తాం."

"అలాగేనండి."

ఆ రోజు రాత్రి శేషగిరి ఆలస్యంగా వచ్చాడు. తండ్రీ కొడుకులకు కలిసి భోజనం చేసే అలవాటు ఏ నాడూ లేదు. తల్లి చెప్పిన వార్త వింటూనే

వివాహ సంబంధము

అమెరికా దేశపు ఆకుపచ్చ కార్డు కలిగి స్వంత విదేశీ వ్యాపారము కలిగి యున్న వారు కమ్మ కుల స్తులు. వయస్సు 25 సంవత్సరములు అదే కుల మునకు చెందిన భాగ్యవంతులు, మంచి స్థితిలో ఉన్న తల్లిదండ్రుల నుంచి సంబంధము కోరుచున్నారు. బాలిక పొడగరియై ఎరుపు ఛాయగలిగి రూపవతి మరియు గ్రాడ్యుయేట్ అయి యుండవలెను.

బాక్స్ నం. 188, కేరాఫ్ ఆంధ్రప్రభ వీక్లీ, దోమలగుడ, హైదరాబాద్ — 500 029 కి వ్రాయండి.

ఆదరా బాదరా రెండు చెంబులు ఒంటిమీద గుమ్మరించుకుని తయారయిపోయాడు. రెండు రోజులుగా తండ్రికి ప్రతి క్షణమూ ఎందుకు భయపడతుంటానా అన్న ఆలోచన అతనికి పుండు సలిపినట్లు సలుపుతూంది. అది ఒక్కొక్క ఇంట్లో ఉన్న ఆచారమే కాని, భయం కాదని నచ్చ చెప్పుకుంటున్నాడు. అది తృప్తి నీయటం లేదు.

సుందరమ్మ అన్నం వడ్డించింది.

భర్తా బిడ్డా తన ఎదురుగా కూర్చుని కమల పండువుగా భోజనం చేస్తూన్నందుకు కలగవలసిన తృప్తి ఆమెకు కలగడం లేదు. ఈ రోజు మళ్ళీ ఏదో అవబోతూంది అన్న భయంతో ఆమె గుండె కొట్టుకుంటూంది.

అన్నం కెలుకుతున్నాడు శేషగిరి.

"ఏరా! అన్నం సయించటం లేదా?"

"లేదండి."

"కాలవిరోచనం సరిగా అవుతూందా?"

తల వూపాడు.

కొడుకు ఆరోగ్యంగూర్చి ఆదుర్దా కనపరుస్తూ సంభాషణ మొదలు పెట్టాడు చలపతిరావు.

శేషగిరి కొంత స్వేచ్ఛగా మాటలాడటం మొదలయాక అన్నాడు చలపతిరావు.

"చాలీ చాలని జీతాలతో, పెరిగి పోతున్న ధరలతో చాలామంది బాధ పడుతున్నారు. వాళ్ళందరి బతుకులు కట్నం పుచ్చుకోకపోవటం వల్ల చక్కబడతాయా?"

శేషగిరి ఆలోచిస్తూ అన్నాడు.

'కొందరి సమస్యలయినా పరిష్కరించ బడతాయి.'

"అసల వరకట్నం పూర్వాపరాలు నీకేమయినా తెలుసా?"

తండ్రి తనను సయూచ అంగీకరింప చేయాలనుకుంటున్నాడా అన్న అనుమానం కలిగింది శేషగిరికి.

"[illegible] రూపాయలు కట్నంగా ఇచ్చుకోగల వాడికీ, పుచ్చు[illegible] వాడికీ అది ఎప్పుడూ సమస్య కాదు. అంత పెద్ద మొత్తాన్ని వదులుకున్నా వాళ్ళకు గొప్పే! పుచ్చుకున్నా గొప్పే!

"ఎందుకూ పొందని మనలాంటి వాళ్ళకే జీవితమంతా శ్రమించినా పోగు చెయ్యటానికి కుదరని ఈ అయిదూ పది వేల రూపాయల ప్రాధాన్యం. ఈ పోటీ మొత్తంతో కొందరికి బతుకులు పుట్టడమయినా, కొందరికి బ్రతుకులు చెడటమయినా మనలోనే."

చలపతిరావు కొంతసేపు ఆగి అన్నాడు:

"ఆదర్శాలు మనిషికి అవసరమే. అయితే ఏవి ఆదర్శాలని ప్రచారం చేసి ఎవరు ఎందుకు కుర్రవాళ్ళను ఆకర్షిస్తున్నారో నాకు తెలియటం లేదు. నిజం ఆలోచిస్తే ఇదంతా ఒక పెద్ద దగా! 'దేశం బాగుండాలి. మనుషులు సుఖపడాలి' అనుకోవడం కుర్రవాళ్ళలో మంచి లక్షణం. మాధురీదేవి లాంటి కడుపు నిండిన వాళ్ళూ ఇలాంటి కుర్రవాళ్ళను పోగేసి ఇవే ఆదర్శాలని బుర్రలో ఎక్కిస్తున్నారనే అనిపిస్తూంది. ఈ ఆదర్శాల వల్ల నిజంగానే జనం సుఖపడరని ఆ ప్రచారం చేసేవాళ్ళు నిజంగానే అనుకుంటే— ఏమో? నాకు తెలియదు. కావాలనే చేస్తూంటే ఎందుకు చేస్తున్నారో కూడా నాకు తెలియటం లేదు."

చలపతిరావు గొంతు బాధగా ధ్వనించింది.

కొందరమ్మాయిలు రోడ్డు పైన నడుస్తున్నారు. అందులో అందమైన అమ్మాయి నల్లని డ్రెస్‌లో ఉంది. అటు నుంచే పోతున్న ఒక మగ గుంపు నుంచి—"ఏరా ఈ బంగారు చిలుక ఏ బాధలో ఈ నల్లని డ్రస్ వేసుకుంది" అన్నాడు.

వెంటనే ఆ అమ్మాయి మీ అమ్మ చనిపోయిన బాధలో అన్నది.

-నిషి

"మా తరానికి భగవంతుడి మీద పూర్తి నమ్మకముంది. నారు పోసిన వాడు నీరు పోయక పోతాడా అన్న ఆశ మా[illegible]లను విడిచి పెట్టదు. అందుకే మీ కుర్ర[illegible] ఆలోచనలు మాకు అర్థం కాకపోయినా, మీ ఆదర్శాలు మా బ్రతుకులకు ఎంత బరువులయినా మీ ఆరోగ్యం, మీ సుఖం ఆశించే మేమీ రాజీకి సిద్ధపడుతున్నాము. నీకు కట్నం పుచ్చుకోని ఆదర్శమూర్తి అయిన తండ్రి కావాలి. [illegible]లం కాని అమ్మాయిని ఇంట్లోకి ఆహ్వానించే సహృదయం గల తండ్రి కావాలి. ఆ కోరికలు నెరవేరితే సమాజం పట్ల, దేశం పట్ల మీ కనీస బాధ్యతలు నెరవేర్చిన తృప్తి కలుగుతుంది. కానీ, ఆ ఆదర్శాల తాలూకు అసలు బరువును మోసే మేము అని రకాల బరువులతోబాటు వాటినికూడా మోయటానికి రాజీ పడుతున్నాము.

"అసలు ఇంతింత బరువులు ఒక్కడి మూపు మీద పెట్టటందుకు కారణం ఏమిటో ఆలోచించి ఆ బరువును తగ్గించే ఉపాయం ఎవరయినా చెప్పితే ఎంత బాగుండును!"

ఆఖరి మాటలు తనలో తను అనుకుంటున్నట్టుగా అన్నాడు చలపతిరావు.

"శేషగిరీ! జీవితాంతమూ ఆ అమ్మాయితో సుఖపడతానన్న నమ్మకం నీకు ఉంటే ఈ వివాహం జరగటానికి ఈ కుటుంబంలో ఎవరికీ ఎటువంటి అభ్యంతరమూ లేదు."

చలపతిరావు చేతులు కడుక్కున్నాడు.

ఆయన అక్కడినుంచి కదిలి వెళ్ళిపోతూంటే అదనపు బరువు మోస్తూ ఒక పక్కకు కొంచెం వంగి నడుస్తున్నట్టు అనిపించింది సుందరమ్మకు.

★

కిన్నెర

నాన్ను కలికి కిన్నెరపాట నొకమారు
పసిగాలి తెరలు గుసగుస లాడుకొనుతీరు
కన్నాను కిన్నెరను మునిమాపు చీకట్ల
చిట్టడవి మొగిలోని సీమచింతల చెట్ల.
ఆమె తిరిగే చోటు అడవి పక్కని బీడు
అక్క డెవరూ లేరు ఆ పిల్లకై తోడు
మనుషు లెక్కువమంది మసలు చోటికి పోదు
అంత చక్కని పిల్ల ఆ వూరిలో లేదు
కాని మన మా బీడు కొనబోయిన వేడు
చెంగు చెంగున వచ్చు జింక కనబడవచ్చు
బెదరి దూకే చెవుల పిల్లి కనబడు పొదల
ఇంక కిన్నెర మోము నెక్కడా కనబోము.

"పొద్దేల మాయమ్మ పొరుగూరి కెళ్ళింది
తిరిగి రాలే దింత వర కేమి జరిగిందో!
మసక చీకట్లదే ముసురుకుంటున్నాయి."
అని దివ్వె చేబట్టి అరిగె కెన్నెరబొట్టె.
సరికిణీ కుచ్చెళ్ళు పట్టుకొని ఒక చేత
చిట్టి దీపము నెత్తి పట్టుకొని ఒక చేత
బెదురు తెలియని పిల్ల బిరబిరా నడచింది
కళ్ళు నూదులు చేసి గమనించ సాగింది.

దిబ్బ పక్కని కా[illegible] మబ్బొకటి ఉరిమింది
మెరుపొకటి తోవలో మిణుమిట్లు కొలిపింది
వదలు తూట్లైనట్లు జడివాన కురిసింది.
తడిసి కిన్నెర కూన గడగడా వణికింది.
ఆరిపోయిన దివ్వె దారేమి చూపించు?
ఇంత హోరున నామి ఎలుగెట్లు వినిపించు?
దిమ్మ చీకట్లలో అమ్మ కనబడదాయె
దారి తప్పిన దేమొ వూరు చేరకపోయె.

పిల్ల కొరకై తల్లి పిచ్చిగా తిరిగింది
ఇల్లిళ్ల వెతికింది, ఎలుగెత్తి పిలిచింది
పోతరాజుకి మేకపోతు నిస్తానంది
కళ్ళబడదే వాడ పిల్ల వెళ్ళిన జాడ.
గుండేరు పొంగెనని, గట్లొరసి పారెనని
ఎత్తు పళ్లము లెల్ల ఏకమై పోయెనని
ఏటి ఒడ్డున దివ్వెమాత్ర మగుపించెనని
అప్పుడే వూరెల్ల గుప్పుమని పోయింది.
కలికి కిన్నెరగున్న కబళించుటకు తప్ప
గుండేరు కెందుకో వచ్చెమంతరపు గొప్ప?
వూరి వారెల్లరకు హృదయాలు చేరువాయె
కన్నతల్లికి కంట తడికూడ కరవాయె.
చిట్టికిన్నెర చిరంజీవి యని నేటికీ
చుట్టుపక్కల వూళ్ళ చెప్పుకుంటూంటారు.
చిట్టడవి గాలితో శ్రుతి కలిపి గళమెత్తు
గట్టువతి లెక్కడో కనిపించి పరుగెత్తు.

డాక్టర్ మహీధర
నళినీ మోహన్